

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

19. december 2019

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 67 (Alm. del) af 20. september 2019 stillet efter ønske fra Rune Lund (EL)

Spørgsmål

Det fremgår af svaret FIU alm. del - spørgsmål 5 (2012-13), at ”I regneeksemplet i omtalte bilag medfører en strukturreform, der øger arbejdsudbuddet med 10.000 personer, at reallønsfremgangen over 5-10 år samlet set er 0,1-0,3 pct. mindre end uden reformen – fx en fremgang over 10 år på 14,7-14,9 pct. mod 15 pct. i fravær af reformen. For en person med en årsindkomst på fx 400.000 kr. svarer den lavere reallønsfremgang til 400-1.200 kr. om året før skat og ca. 250-700 kr. om året efter skat.” Det fremgår tillige af ”Økonomisk Analyse: Reformen har styrket dansk økonomi”, at reformerne har bidraget til at øge arbejdsudbuddet med 170.950 personer i 2020 og 250.650 personer i 2025. Vil ministeren på den baggrund redegøre for, hvor meget mindre reallønsfremgangen forventes at blive frem mod hhv. 2030 og 2035, når arbejdsudbuddet øges med 170.950 personer i 2020 og 250.650 personer i 2025? Påvirkningen ønskes oplyst i procent, og som påvirkningen i kroner og øre af en initial løn på 400.000 kr. årligt.

Svar

Indledende bemærkes det, at de reformer der er gennemført over en årrække bidrager afgørende til at øge arbejdsstyrken i de aktuelle år, hvor der ellers ville være udtalt mangel på arbejdskraft – både for virksomheder og for det offentlige, fx medarbejdere, der arbejder med den borgernære velfærd.

Høj beskæftigelse bidrager til generelt høj velstand og til langsigtet holdbarhed, dvs. langsigtet finansiering af det danske velfærdssamfund. De gennemførte reformer og de forudsatte virkninger heraf frem mod 2025 er blandt andet afgørende for det råderum, der skønnes at være i den offentlige økonomi i de kommende år, herunder til prioritering af den offentlige velfærd og grøn omstilling mv.

I forhold til spørgsmålsteksten bemærkes det, at det af svaret på Finansudvalgets spørgsmål nr. 5 af 3. oktober 2012 først og fremmest fremgår, at:

”Det centrale for reallønnen og velstanden på sigt er produktiviteten i dansk økonomi, som blandt andet afhænger af virksomhedernes investeringer, medarbejdernes kvalifikationer og uddannelse, velfungerende arbejds- og produktmarkeder samt god infrastruktur og en række andre forhold.”

Hvis Danmark som en lille åben økonomi på langt sigt er "pristager" på verdensmarkedet – dvs. hvis danske priser for produkter af en given art og kvalitet ikke på langt sigt kan afvige fra udenlandske priser for tilsvarende produkter – så har øget arbejdsudbud ikke nogen betydning for løndannelsen på sigt. Kapitalapparatet vil på længere sigt følge med beskæftigelsen op, og den øgede produktion af varer og tjenester vil kunne afsættes, uden at det isoleret set påvirker priserne eller reallønnen.

I Finansministeriets langsigtede fremskrivninger er antagelsen, at dansk økonomi på sigt fungerer som en lille åben økonomi, hvor priserne på et givet produkt ikke varigt kan afvige fra verdensmarkedsprisen. Dermed vil dansk løn og realløn på langt sigt være den samme, når arbejdsudbuddet øges.

Populært er dansk økonomi "en lille ø" blandt mange (primært vestlige) økonomier med adgang til stort set samme teknologi og et globalt marked, hvor virksomheder og kapital bevæger sig frit over grænserne. En forøgelse af arbejdsudbuddet i Danmark udgør en forsvindende del af arbejdsstyrken i de velstående lande.

På kortere sigt er det imidlertid ikke tilfældet. Hvis det øgede arbejdsudbud omsættes i øget beskæftigelse med en vis forsinkelse kan der i en periode være en afdæmpning af reallønsfremgangen."

Helt grundlæggende er det således produktivitetsudviklingen, der er afgørende for lønudviklingen i Danmark over længere perioder.

På kort sigt kan der som beskrevet være en vis tilpasningsperiode før et øget arbejdsudbud omsættes i højere beskæftigelse. Tilpasningen vil blandt andet afhænge af den generelle konjunktursituation og om der samtidig gennemføres penge- eller finanspolitiske tiltag, der fx bidrager til, at den faktiske beskæftigelse udvikler sig på linje med den strukturelle. Aktuelt skønnes den faktiske beskæftigelse at være lidt højere end det strukturelle niveau, og der er således ikke nedadgående pres på reallønnen herfra.

Det bemærkes dog, at hvis der ikke var gennemført reformer, som øgede arbejdsudbuddet, ville der have været et opadgående lønpres i dag. Dette ville have medført et tab af konkurrenceevne og lavere investeringer, som på nogle års sigt ville føre til et fald i beskæftigelsen.

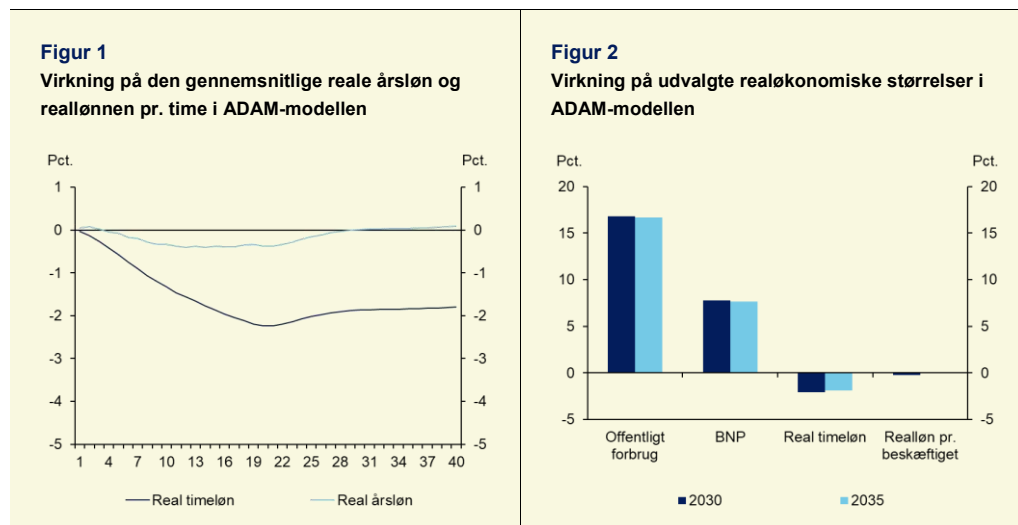
Den mulige reallønsvirkning af en forøgelse af arbejdsudbuddet, som ikke følges af en parallel stigning i den faktiske beskæftigelse, og hvor det lægges til grund, at priserne for danske varer permanent kan afvige fra konkurrenternes uden at medføre løbende tab af markedsandele, kan illustreres ved et stød til den makroøkonomiske model ADAM. ADAM er en traditionel Keynesiansk-inspireret model med en given langsigtet strukturledighed, der er udviklet af Danmarks Statistik. ADAM er primært en konjunkturmodel, som bedst er egnet til at illustrere tilpas-

ninger til midlertidige stød. Efter Finansministeriets vurdering er ADAM-modellen ikke velegnet til effektivvurdering af tilpasningen til strukturelle stød til arbejdsudbuddet. Det skyldes blandt andet, at modelleringen af forbrugere og virksomheders adfærd i ADAM ikke umiddelbart skelner mellem midlertidige og permanente stød til økonomien. ADAM er som udgangspunkt kendetegnet ved en relativt langsom tilpasningstid til strukturelle stød, som blandt andet skyldes at forbrugernes og virksomhedernes adfærd ikke er fremadskuende. Det bemærkes, at empiriske studier af arbejdsmarkedets tilpasning til arbejdsmarkedsreformer i vidt omfang peger på, at tilpasningshastigheden kan være højere end det som ADAM-modellen forudsiger, jf. *Finansredegørelse 2014*.

Når Finansministeriet anvender ADAM-modellen til analyser af beskæftigelsens tilpasning til strukturreformer anvendes priselasticiteter i udenrigshandlen, som svarer til de langsigtede elasticiteter i DREAM-modellen. Det betyder at elasticiteterne øges fra ca. -2 i ADAM-modellen til -5. I forbindelse med analyser af tilpasningen til strukturreformer vurderes det, at en forøgelse af langsigtspiselasticiteterne i udenrigshandelen er empirisk og teoretisk velfunderet.¹ Det bemærkes dog samtidig, at dette er en ad hoc løsning, som ikke fuldt ud bringer ADAM-modellens egenskaber på linje med Finansministeriets gængse regneantagelse om, at danske varer af en given art og kvalitet ikke permanent kan afvige fra konkurrenternes priser.

Det, som spørger angiver i sin beregningsforudsætning, er grundlæggende et strukturelt stød af en betydelig størrelsesorden, som skal udføres i ADAM. Som nævnt vurderes et sådant stød i standard-ADAM ikke at give pålidelige effekter for bl.a. tilpasningstiden eller den langsigtede reallønstigning ved permanente stød. Hvis der helt mekanisk alligevel regnes på virkningen på løndannelsen i ADAM med forhøjede udenrigshandelselasticiteter kan der betragtes et stød, hvor forøgelsen af arbejdsudbuddet med godt 170.000 personer i 2020 og godt 250.000 personer i 2025 indlægges i modellen ad to veje: antallet af personer på folkepension, efterløn, førtidspension, dagpenge, kontanthjælp mv. reduceres i overensstemmelse med de vedtagne reformer. Dertil kommer, at antallet af præsterede timer pr. beskæftiget hæves som udtryk for, at gennemførte skattereformerne øger tilskyndelsen til, at beskæftigede i gennemsnit vælger at arbejde flere timer. Det er lagt til grund for den stiliserede beregning, at forøgelsen sker gradvist over en år-række, svarende til at reformvirkningen indføres fra og med 2007 (år 1 i nedenstående figur) frem til 2025 (år 19 i figuren), svarende til opgørelsen i *Økonomisk Analyse: Reformen har styrket dansk økonomi* (Finansministeriet, november 2018).

¹ Se Appendix 5C i *Finansredegørelse 2014* for en gennemgang.

Anm.: Beregningerne er foretaget på den senest tilgængelige version af ADAM-modellen (offentliggjort juni 2019) og med forhøjede priselasticiteter i udenrigshandlen.

Kilde: Egne beregninger.

En person med en initial årsindkomst på 400.000 kr. vil som udgangspunkt og ved konstant arbejdstid opleve en reallønsfremgang på i størrelsesordenen 30-35 pct. fra 2006 til 2030-2035, da timeproduktiviteten vokser. Den isolerede virkning på den reale timeløn af stødet til ADAM-modellen vil indebære at timelønnen vokser mindre end den ellers ville have gjort, men samtidig indebærer reformerne, at den gennemsnitlige årlige arbejdstid er højere end ellers. Virkningen på den reale timeløn i det stiliserede regneeksempel på baggrund af ADAM-modellen er således en reduktion på ca. 2 pct.-point i 2030 og 2035 (svarende til henholdsvis år 24 og 29 i figuren), jf. figur 1 og 2. Den gennemsnitlige reale årsløn pr. beskæftiget er omtrent uændret i beregningen, jf. figur 1 og 2².

Beregningen er foretaget under forudsætning af at den strukturelle saldo er uændret, og den øgede strukturelle beskæftigelse indebærer, at det offentlige forbrug kan være højere end i en situation, hvor arbejdsudbuddet ikke var øget. Forøgelsen af det offentlige forbrug muliggjort af den øgede beskæftigelse svarer isoleret set til ca. 17 pct. eller ca. 16.000 kr. pr. dansker om året fra og med 2025.

Beregningen på ADAM-modellen indebærer, at velstanden målt ved BNP øges med ca. 8 pct., hvilket svarer til et løft på 30.000 kr. pr. dansker. Grundlæggende afspejler det, at der med en højere beskæftigelse er flere, som bidrager til værdiskabelsen i både virksomheder og i det offentlige og flere, som tjener løn og har større privatforbrug.

Med Finansministeriets sædvanlige regneprincipper vurderes det, at de reformer som er gennemført siden 2006 samlet set har styrket de offentlige finanser med

² Når dette er anderledes end den stiliserede beregning, der indgik i svaret på FIU alm. del spørgsmål 5 (2012-2013), skal det ses i lyset af, at der i den beregning kun blev illustreret et stød til beskæftigelsen i hoveder, men ikke til den gennemsnitlige arbejdstid.

3¾ pct. af BNP, svarende til 77 mia. kr.³ Hvis ikke reformerne var blevet gennemført ville det have været nødvendigt at konsolidere de offentlige finanser gennem enten højere skatter eller lavere offentlige udgifter i samme størrelsesorden.

Med venlig hilsen

Nicolai Wammen
Finansminister

³ Se *Økonomisk Analyse: Reformen har styrket dansk økonomi* (Finansministeriet, november 2018).